

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «**Забезпечення ефективного функціонування агропромислового
комплексу України**»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Цибулько Анна Миколаївна _____

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Фіалковська Анастасія Андріївна _____

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Агропромисловий комплекс – найважливіша системоутворююча сфера економіки нашої країни, що формує продовольчу та екологічну безпеку, демографічний, трудовий та поселенський потенціал територій, що здійснює вирішальний вплив на здоров'я та якість життя населення.

У найближчій перспективі агропромисловий комплекс може стати одним з ключових елементів будь-якої територіальної економічної системи, не тільки як система продовольчої безпеки, але і як основа більшої частини економічних процесів. Вже сьогодні можна говорити про провідну роль агропромислового комплексу, який визначає пріоритети розвитку територіальних економічних систем в постіндустріальному періоді.

Актуальність теми обумовлюється, перш за все, посиленням уваги до проблем АПК з боку органів влади усіх рівнів в останні роки. Однак, щоб забезпечити переведення агропромислового комплексу на модель сталого розвитку, належить вирішити ряд дуже серйозних проблем, які існують сьогодні. Серед таких проблем варто відзначити порушення господарських зв'язків між сільськогосподарськими та переробними підприємствами; різкий спад ефективності їх господарювання; фізична і моральна зношеність основних фондів; погіршення соціальних умов життя сільського населення; нераціональне використання земельних угідь, а також погіршення їх родючості та інше. Виходячи з вищевикладеного, питання пов'язані з розвитком аграрного виробництва стають все більш актуальними, а їх вирішення залежить від важеної державної аграрної політики.

Разом з тим міжнародний досвід і практика економічних реформ в Україні переконують у тому, що одним з найважливіших умов забезпечення стійкості функціонування агропромислового комплексу є чітке визначення цільових довгострокових орієнтирів розвитку та розробка шляхів їх реалізації.

Мета кваліфікаційної роботи – полягає в теоретичному обґрунтуванні основних аспектів управління розвитком агропромислового комплексу, обґрунтуванні пропозицій щодо його ефективного розвитку в умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети дослідження були висунуті наступні **завдання**:

- розглянути теоретичні основи організації управління агропромисловим комплексом;
- з'ясувати сутність поняття категорії «управління АПК»;
- визначити особливості державного регулювання АПК;
- проаналізувати тенденції функціонування аграрних підприємств України;
- оцінити ресурсний потенціал АПК України;
- здійснити оцінку ефективності управління агропромисловим комплексом;
- обґрунтувати шляхи удосконалення системи управління регіональним агропромисловим комплексом;
- визначити перспективи функціонування АПК на інноваційних засадах;
- спрогнозувати розвиток сфери АПК в Україні.

Об'єктом дослідження є система управління агропромисловим комплексом країни.

Предметом дослідження є принципи та механізми управління розвитком агропромислового комплексу країни.

Методи дослідження. У процесі виконання магістерської роботи використовувалися загальнонаукові методи та прийоми дослідження, а саме: загальнонаукові (метод аналізу і синтезу, аналогії), співставлення та різного роду економіко-статистичні прийоми (табличний, графічний, групування та класифікації), експертна діагностика (ранжирування, порівняння, оцінювання) для співствалення окремих показників в розрізі окремих регіонів, структур.

Наукова новизна одержаних результатів. У магістерській роботі проаналізовано особливості управління агропромисловим комплексом України, а також запропоновано основні напрями його вдосконалення. Наукове значення роботи. Дана магістерська робота у науковому аспекті розкриває зміст питань організації управління агропромисловим комплексом на регіональному рівні.

Інформаційна база дослідження. В якості інформаційної бази слугували наукові доробки провідних вітчизняних та зарубіжних учених та інша наукова література, нормативно-правові акти, дані щорічної звітності агропромислового комплексу у розрізі окремих галузей до головного управління статистики.

Структура та обсяг магістерської роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (65 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок. Основний зміст викладено на 74 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 14 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено публікацію «Особливості державного регулювання агропромислового комплексу в Україні», що було опубліковано у Науковому студентському віснику ФЕУП.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи функціонування агропромислового комплексу»** визначено сутність та особливості агропромислового комплексу, його місце та роль в економіці держави. Описуються основні методи та моделі, які використовуються для проведення аналізу галузі, розглядаються форми й методи регулятивної діяльності державних органів у даній сфері.

У другому розділі **«Аналіз та оцінка ефективності функціонування агропромислового комплексу України»** тенденції та особливості розвитку агропромислового комплексу України і визначено фактори та умови формування сприятливого середовища для розвитку. Оцінено політику державного регулювання агропромислового комплексу в Україні.

У третьому розділі **«НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ АПК УКРАЇНИ.**

визначено проблеми та перспективні напрями розвитку агропромислового комплексу та запропоновано головні стратегічні завдання з підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України.

ВИСНОВКИ

У роботі досліджуються теоретичні та методичні аспекти оцінювання перспектив розвитку агропромислового комплексу та зроблено наступні висновки:

1. Досліджено, що агропромисловий комплекс є важливим сектором економіки України. У найближчій перспективі агропромисловий комплекс може стати одним з ключових елементів будь-якої територіальної економічної системи, не тільки як система продовольчої безпеки, але і як основа більшої частини економічних процесів. Можна говорити про провідну роль агропромислового комплексу, який визначає пріоритети розвитку територіальних економічних систем в постіндустріальному періоді.

2. Визначено, що основою комплексу є сільське господарство — одна з найважливіших галузей виробничої сфери, яке займається вирощуванням сільськогосподарських культур і розведенням тварин для забезпечення населення продуктами харчування, а промисловості — сировиною. Головним засобом виробництва у сільському господарстві є земля. Одночасно вона є і предметом праці, який завдяки родючості дає можливість вирощувати культурні рослини. Тобто земля є природним ресурсом, на якому базується сільськогосподарське виробництво. Сільське господарство як галузь має ряд особливостей, які у значній мірі визначають результати діяльності аграрних підприємств.

3. З'ясовано, що доцільно розрізняти такі види ефективності: технологічну, економічну і соціальну. Технологічна – це результат взаємодії чинників виробництва, що характеризує досягнуту продуктивність живих організмів, які використовуються у сільському господарстві. Економічна ефективність – це таке співвідношення між ресурсами і результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва. Соціальна ефективність – поняття, що відображає поліпшення соціальних умов життя людей. Вона є похідною від економічної ефективності.

4. Досліджено, що у вітчизняній практиці немає єдиного підходу до оцінки ефективності діяльності АПК. Основні показники, що використовуються для аналізу результатів діяльності сільськогосподарських підприємств, науковці поділяють на дві групи:

- обсяги і вартість виробленої та реалізованої продукції;
- ефективність діяльності господарюючих суб'єктів.

Найбільш поширеним з них є вартість валової продукції у постійних цінах минулого року, що дозволяє розраховувати ряд вартісних економічних показників для характеристики рівнів річної, денної та годинної продуктивності праці, фондівіддачі основних і оборотних засобів, фондомісткості виробництва, а також темпів зростання окремих показників у цілому по галузі (рослинництву і тваринництву), за окремими підприємствами і для дослідження тенденцій цих показників у часі й просторі.

5. Проаналізувавши стан та тенденції розвитку агропромислового комплексу України, можна сказати, що України має потужний аграрно-виробничий потенціал,

експорт сільськогосподарської продукції є одним з основних джерел надходжень валюти до бюджету.

6. Основу аграрного сектору України становить сировина, зокрема продукція рослинного походження (кукурудза, пшениця, соя та ячмінь). Найбільші обсяги в експорті продукції рослинного походження займають зернові культури (1188,2 млн. дол.), насіння та плоди олійних (213,8 млн. дол.), готові харчові продукти – залишки та відходи харчової промисловості (166,1 млн. дол.), продукти переробки овочів (69,9 млн. дол.).

7. Виявлено, що у більшості товарних груп починаючи з 2015 р. спостерігалось падіння обсягів експорту. Основні причини: кризові явища в економіці, нестабільність національної валюти, втрата російського ринку збуту і заборона транзиту українських продуктів через територію РФ. Натомість Україна стала менш залежною від імпортованих товарів і почала нарощувати обсяги власного виробництва.

8. Обґрунтовано, що співпраця з ЄС є важливим пріоритетом зовнішньоекономічної політики України. Україна і ЄС проводять регулярні засідання з аграрних питань, які дають можливість обмінюватися корисною інформацією та розглядати досвід ЄС в аграрній сфері, питання щодо адаптації аграрного сектору України до вимог та умов ЄС.

9. Визначено, що високий природно-ресурсний потенціал України зумовлює провідну роль земельного фонду як одного з важливих ресурсів загальнодержавного значення, що виступає первинним фактором виробництва і своєрідним фундаментом економічного розвитку для аграрної галузі. За площею сільськогосподарських угідь Україна значно випереджає провідні країни Європи

10. Визначено головні проблеми агропромислового комплексу України. А саме:

- недосконалість функціонування організаційно-правового механізму підтримки розвитку аграрного сектора;
- низька виконавча дисципліна в державних органах влади;
- несвоєчасне введення інновацій в аграрному секторі;
- обмеженість фінансових ресурсів за відсутності необхідних обсягів власних обігових коштів;
- ускладнення доступу до позичкових та залучених банківських кредитів і їх високої відсоткової ставки.

12. Запропоновано ряд заходів задля розвитку ефективного функціонування агропромислового комплексу. Зокрема, з метою поліпшення фінансового стану агросектора реґіонів необхідна також розробка нової системи ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, що включає в себе цільові, гарантовані (захисні), заставні, орієнтовані (рекомендаційні) ціни; створення та впровадження у виробництво високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, нових порід тварин і птиці; стимулювання агроекологічної діяльності, зокрема, розвитку альтернативного органічного агровиробництва; формування високоосвічених професійних кадрів; створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго та ресурсозберігаючих технологій,

виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності; використання експортних переваг України; закріплення на традиційних ринках та активізація пошуку нових ринків збуту; залучення до спільних дій щодо організації сільськогосподарського виробництва та виготовлення готової харчової продукції органів місцевого самоврядування.

АНОТАЦІЯ

Цибулько А.М. «Забезпечення ефективного функціонування агропромислового комплексу України.»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Економіка та планування бізнесу». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – тенденції функціонування та розвитку агропромислового комплексу України.

У роботі розглядаються теоретико-методологічні засади управління розвитком агропромислового комплексу: розглянуто місце та роль галузі в економіці держави; досліджуються основні структурні елементи галузі; розглядаються методи регулятивної діяльності державних органів у даній сфері.

Проаналізовано тенденції та особливості розвитку агропромислового комплексу України і визначено фактори та умови формування сприятливого середовища для розвитку.

Визначено проблеми та перспективні напрями розвитку агропромислового комплексу та запропоновано головні стратегічні завдання з підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, рослинництво, тваринництво, ресурсний потенціал, державна підтримка, ефективність.

ANNOTATION

Tsybulko A. "Providing the effective functioning in the agro-industrial complex of Ukraine."

Qualification work for a master's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities" in the educational program of professional direction "Economics and Business Planning". Odessa National Economic University. Odessa, 2020.

Thesis consists of three chapters. Object of study – trends in the functioning and development in the agro-industrial sector of Ukraine.

The work deals with the theoretical aspects of development in the agro-industrial sector: the essence and peculiarities of the branch are considered; basic structural elements of the industry are investigated; methods of regulatory activity of state bodies of Ukraine in this area are considered.

The tendencies and peculiarities of the development in the agro-industrial sector of Ukraine are analyzed. The factors and the conditions for the formation of a favorable environment for development are determined.

The problems and long-term directions of development in the agro-industrial sector are determined; the main strategic tasks for improving the competitiveness in the agro-industrial sector are proposed.

Key words: agro-industrial, plant growing, livestock, resource potential, state support, efficiency.